

Världsarvet Kvarkens skärgård

Nyckeln till destinationsutveckling för Österbotten?

Johanna Ulrika Söderholm

Forskningsrapporter i demografi och landsbygdsforskning är en nätpublikationsserie som ges ut vid socialvetenskapliga institutionen vid Åbo Akademi. Avsikten är att serien skall fungera som ett enkelt redskap och direkt länk mellan forskarna och en publik bestående av såväl andra forskare som en samhällsintresserad allmänhet. I serien presenteras därför ofta resultat från pågående forskning - också resultat av preliminär karaktär såsom beställda utredningar, förundersökningar, forskningsplaner och s.k. kongress papers. Under år 2010 kommer även några rapporter från tidigare år att läggas ut. Också kandidat- och magisteravhandlingar av allmänt intresse kan komma ifråga. Många rapporter omarbetas senare för att publiceras i peer review tidskrifter eller böcker. Seriens namn är på engelska Working Papers in Demography and Rural Studies, vilket väl beskriver seriens inriktning.

Rapporterna föreligger i pdf format och kan laddas ner på vilken som helst dator utrustad med ett PDF Reader program. Enskilda rapporter kommer även att utges i tryckt format men huvudregeln är att användaren laddar ner önskad rapport från nätet. Redaktörer för serien 2010 är Erland Eklund och Fjalar Finnäs. Förfrågningar och kommentarer kan skickas till ruralpublications@abo.fi

Åbo Akademi

Åbo Akademi

Socialvetenskapliga institutionen

PB 311

65101 VASA

Working papers in Demography and Rural Studies
Forskningsrapporter i demografi och landsbygdsforskning

Åbo Akademi

5/2010

Världsarvet Kvarkens skärgård
Nyckeln till destinationsutveckling för Österbotten?

Åbo Akademi

ISBN 978-952-12-2514-7
ISSN (online) 1798-6834
ISSN (print) 1798-6826

Vasa 2010
Åbo Akademi

Innehåll

1. Introduktion	2
2. Rapportens syfte	4
3. Metod	3
4. Att ”sälja” världsarvet Kvarkens skärgård	6
6. SWOT-analys	11
8. Sammanfattning	14
Referenser	15
Bilaga 1. Tidslinje för utvecklingen av marknadsföringen av världsarvet Kvarkens skärgård	16

Figur och tabellförteckning

Figur 1. Karta över världsarvet Kvarkens skärgård	6
Figur 2. Marknadsföringen av världsarvet Kvarkens skärgård	10
Tabell 1. SWOT-analys	12

1. Introduktion

Under sitt 30:e möte den 12.7.2006 i Vilnius, Litauen godkände UNESCO:s världsarvs-kommitté införandet av Kvarkens skärgård på världsarvslistan. Finland hade redan tidigare sex kulturobjekt på världsarvslistan, men Kvarken var det största naturarvet som infördes. Lokala aktörer, kommunalpolitiker, miljöaktivister, tjänstemän hade i årtal kämpat för (och i vissa fall emot) att Kvarken skulle uppnå denna status. Svells (2008, 66-107) indelar arbetet med att skapa världsarvet i tre perioder. Det förberedande skedet omfattar åren 1987-1996, därefter fortsatte arbetet inom ramen för en serie projekt finansierade av Kvarkenrådet (bl.a. Grön Bro I och II) åren 1997-2002 varefter den slutliga planen som ledde fram till beslut i UNESCO utarbetades under åren 2003-2006. Svells benämner de två senare perioderna för ”Kvarkenrådets projektperiod” respektive ”Regional profilering”. Det är viktigt notera att uppsättningen centrala aktörer har varierat under de tre perioderna och inte minst att projektet under den sista avgörande fasen före beslutet, den slutliga iscensättningen, kännetecknades av en tydlig österbottnisk regional mobilisering, där Österbottens landskapsförbund fungerade som ett slags koordinator av olika regionala intressenter (a.a., 92 - 105).

Den ultimata förhoppningen med den erhållna statusen som världsarv var, förutom att få ett erkännande för den unika miljön, att stimulera turismen och näringslivet i området. Planerarna och myndigheterna var särskilt under 2000- talet noggranna med att involvera lokala aktörer i planeringen av världsarvet. Den grundläggande legitimeringen av världsarvet, de argument som skulle övertyga lokala markägare och övriga inbyggare i och omkring världsarvet, handlade just om att detta inte var ett naturskyddsprojekt utan ett utvecklingsprojekt baserat på naturvärden manifesterade i de specifika *geologiska* kvaliteter (landhöjningen) som kännetecknar Kvarkenregionen. Med hjälp av världsarvet ville man överbrygga de djupa motsättningar som uppkom mellan miljömyndigheter och lokalbefolkning i samband med implementeringen av det europeiska Natura programmet i Finland under den senare delen av 1990-talet (a.a., 33-35; Korhonen 2004).

Arbetet med att utnyttja världsarvsstatusen som profilhöjande regionalt utvecklingsprojekt med naturturism som central dimension har pågått sedan beslutet fattades år 2006. Man kan nog säga att den stora framgången har låtit vänta på sig. Trots att grundläggande arbete hela tiden pågår med iståndsättande av det fysiska rummet i naturen och utbildning av guider och företagare m.m. så återstår ännu arbetet med att knyta ihop ett synligt och slagkraftigt ”paket”

som kunde lyfta världsarvet till en tydlig destination som samtidigt skulle bli flaggskepp för turismen i hela regionen. Österbotten har saknat tydlig status som destination på den finländska turistkartan och därför har förhoppningarna varit stora att just världsarvet kunde ändra på detta förhållande (Hirn & Markkanen 1987, 190-202;365-366). Ett skäl till att man vid profileringen av världsarvet i turistisk mening ännu inte kommit så långt är att man fått lägga ner mycket tid på att skapa en ansvarig organisation. När denna nu är klar (Ollqvist & Hallantie, 2009) kan måhända arbetet med innehåll och turistisk utveckling få en större roll.

Denna rapport ingår som en del i INTERREG Botnia-Atlantica projektet *Nya modeller för regional mobilisering – jämförande och lärande i Kvarkenregionen*. Inom ramen för delprojektet om turistnäringen jämförs destinationsutvecklingen i Österbotten och Västerbotten utgående från arbetet med att lyfta upp Världsarvet Kvarkens skärgård i Österbotten och utvecklingen av Gold of Lappland –projektet i Västerbotten. Eftersom det svenska exemplet Gold of Lappland utvecklades ett tiotal år förrän Världsarvet är utgångspunkten att man i Österbotten kan lära av erfarenheterna i Västerbotten.

Projektet *Nya modeller för regional mobilisering – jämförande och lärande i Kvarkenregionen* är finansierat av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) genom programmet Botnia-Atlantica, Österbottens förbund, Länsstyrelsen i Västerbotten, Umeå universitet, Vasa universitet samt Stiftelsen för Åbo Akademi.

2. Rapportens syfte

Avsikten med rapporten är att redogöra för arbetet med att lyfta fram Världsarvet Kvarkens skärgård till en synlig och för Österbotten viktig turistdestination. Vilka har varit och är de centrala aktörerna, hur samarbetar företagare, turistorganisationer samt myndigheter, arbetsgrupper och enskilda individer för att ”knyta ihop paketet” Världsarvet Kvarkens skärgård? En första version av rapporten användes som ett bakgrundsmaterial vid de fokusgruppsmöten om turismutveckling som i maj 2009 arrangeras i projektet *Nya modeller för regional mobilisering – jämförelse och lärande i Kvarkenregionen*. Under ett fokusgruppsmöte i Vasa med ett antal berörda aktörer den 18 maj 2009 presenterades erfarenheterna från det svenska Gold of Lappland projektet för olika aktörer som varit involverade i arbetet med att utveckla ett turistiskt koncept för världsarvet Kvarkens skärgård.

Samtidigt presenterades preliminära resultat från intervjuer som hade gjorts med finländska aktörer.

3. Metod

Det empiriska materialet som rapporten är baserad på omfattar 10 temaintervjuer med personer som i olika roller är aktiva i turismutvecklingen i anknytning till världsarvet. Intervjuerna varierade i längd från omkring 30 minuter till två timmar. Två av intervjuerna gjordes per telefon; alla andra face to face. De senare bandades under det att telefonintervjuerna nedtecknades under och omedelbart efter intervjuerna. Av de intervjuade fungerade fyra i olika roller som projektplanerare / utvecklingsplanerare, två var företagare, två var aktiva i kommunalpolitiken, en arbetade på turistbyrå samt en mångsysslade byaktivist.

Vägledande i intervjuerna var en frågelist som omfattade följande områden

1. Kvarkens skärgård som turistdestination: hur ser ”den historiska bågen” ut, vilka har de centrala aktörerna varit under olika tider, vilka tidigare visioner och tankar ligger bakom utvecklingen av Kvarken som ett världsarv
2. Vilka har nyckelpersoner varit tidigare; vilka är de just nu. Vilka roller och funktioner har dessa personer haft/har de idag
3. Nyckelord i frågor om verksamhet, strategi, framtid
4. Centrala aktörer i ”konstruktionsprocessen” av Kvarkens skärgård (kommuner, turistföretagare, forskare / professioner, övriga). Hur ser nätverket av aktörer ut idag
5. Lyckade och mindre lyckade tidigare projekt och strategier
6. Vilka visioner och framtidsplaner har de intervjuade för Kvarkens skärgård /Världsarvet som turistdestination
7. Världsarvet Kvarkens skärgård i den offentliga diskussionen, medierna och uppfattningar på olika håll i samhället

Kristina Svells pro graduarbete (2008), *Världsarvet Kvarkens skärgård – ett socialt skapat rum*, har utgjort ett värdefullt bakgrundsmaterial. Svells arbete är baserat på ett rikhaltigt empiriskt material som på många sätt kompletterar de intervjuer som gjorts inom ramen för

detta projekt. Rapportens slutsatser är baserade både på intervjuerna för detta projekt och resultatet i Svel's studie.

5. Att "sälja" världsarvet Kvarkens skärgård

"Jag tror att Kvarken, som nu fått den högsta möjliga utmärkelsen, i fortsättningen kommer att värderas högre av både de som bor och fungerar i området och nationellt. Via inskrivningen på världsarvslistan blir Kvarken känd över hela världen, vilket om man ser till erfarenheter från andra områden kommer att leda till en ökning i antalet besökare".

Miljöministeriets statssekreterare Stefan Wallin i pressmeddelande efter UNESCO:s beslut

"Visionen är att Kvarkens skärgård år 2020 ska vara: Ett välkänt världsarv med ett unikt geologiskt landskap, som erbjuder en attraktiv miljö för invånare och genuina upplevelser för besökare". Världsarvsdelegationen för Kvarkens skärgård.

Figur 1. Världsarvet markerat. De fem kommunerna Korsnäs, Malax, Vasa, Korsholm och Vörå-Maxmo.

Källa: Forststyrelsen

I sträng mening är det missvisande att enbart tala om den finländska kvarkenskärgården i fråga som Kvarkens skärgård som världsarv. Den korrekta benämningen är Kvarkens skärgård/Höga kusten, eftersom dessa två objekt tillsammans bildar en gränsöverskridande och naturligt uppkommen (geologisk) enhet som dock är politiskt-geografiskt separerade från varandra. På flera ställen runtom i världen har UNESCO tidigare utnämnt gränsöverskridande världsarv. Enligt UNESCOs riktlinjer uppmanas medlemsstaterna att etablera en gemensam förvaltningskommitté för objekten, vilket givetvis även har varit fallet med Kvarkens skärgård/Höga kusten (Svels, 2008). Som grund för denna undersökning ligger dock endast det regionala arbetet med att utveckla och marknadsföra världsarvet i Österbotten på den finska sidan av Kvarken. Därför diskuteras i fortsättningen endast den finska delen av världsarvet, d.v.s. Kvarkens skärgård. Arbetet med att skapa en gränsöverskridande förvaltning som skulle omfatta både Höga kusten och Kvarkens skärgård pågår för närvarande men det är oklart när en sådan förvaltning kan börja fungera (intervju med K.Svels 27.11.2009).

Som konstaterats i introduktionen påbörjades arbetet med att göra Kvarkens unika skärgård känd - och erkänd – på internationell skala redan årtionden före beslutet om världsarvsstatus. Givetvis har området varit uppskattat och besökt av utomstående tack vare den unika och vackra naturen långt före diskussionen om världsarvsstatusen påbörjades. Tusentals människor bor och arbetar eller har fritidshus på det område som nu benämns världsarv. Balansgången mellan att bevara och utveckla är inte alltid enkel och entydig. För närvarande (hösten 2009) pågår en intensiv debatt om det skall vara tillåtet att bygga vindkraftverk på Replot öns västra kust, utanför världsarvet men likväl nära dess gräns (jfr kartan ovan s. 5).

Svels (2008) hittade i sin studie av världsarvets etableringsprocess fem ”myndiga jättar”, dvs. fem institutionellt förankrade aktörer som tillsammans – med olika styrka under olika delar av processen – hade arbetat fram konceptet för världsarvet och lotsat fram förslaget till ett godkännande år 2006. Man kan observera att avgränsningen av världsarvet ”levde” under hela etableringsprocessen beroende bl.a. på vilken grund för legitimering – biologiska naturvärden, geologiska värden, kulturhistoriska värden – som dominerade under olika skeden av processen. De fem ”myndiga jättarna” var Västra Finlands miljöcentral med Vasa som huvudort (dvs. miljöministeriets distriktsförvaltningsenhet), forststyrelsen (främst genom sin regionala byrå i Vasa), geologiska forskningscentralen (med en regional byrå i Karleby),

Österbottens landskapsförbund (med ansvar för koordineringen av den regionala ekonomiska utvecklingen och markplaneringen) samt miljöministeriet som nationell beslutsfattare i Helsingfors och med ansvar för kontakterna till Sveriges miljömyndigheter i Stockholm. I tillägg till dessa centrala aktörer bör man nämna de fem kommunerna på vars område världsarvet är beläget (särskilt Korsholm) samt representanter för byarnas skifteslag, dvs. representanter för de omfattande bya-allmänningar som fortfarande existerar i Österbottens kustlandskap.

Svels analys av världsarvets tillkomst visar tydligt hur de centrala aktörerna utgjordes av myndigheternas tjänstemän – representanter för ovan uppräknade enheter. Turismen i området har varit relativt begränsad – om man inte i turismbegreppet inkluderar sommarstugefolket. Kombinationen av en svagt utbyggd turismnäring och en myndighetsdriven etableringsfas, där olika naturförvaltande myndigheter var centrala, har lett till att också arbetet med att stärka turismen har varit starkt påverkat av myndigheterna. Man kan också försvara detta med hänvisning till att turismföretagandet befanns sig så i sin linda när världsarvet fick sin status att det var helt nödvändigt att myndigheterna stöttade upp försöken att etablera en mer aktiv turismsektor i området.

I det följande beskrivs några viktiga aktiviteter som de centrala aktörerna bidragit med efter det att världsarvet etablerades år 2006. De aktiviteter som uppräknas är relaterade till ansträngningarna med att utveckla och marknadsföra världsarvet Kvarkens skärgård.

Forststyrelsen/Västra Finlands miljöcentral

2006:

- Forststyrelsen startar på uppdrag av miljöministeriet arbetet med att koordinera utveckling och förvaltning av världsarvet Kvarkens skärgård [www.metsa.fi pressmeddelande 2007]

2007:

-Forststyrelsen sammankallar världsarvsdelegationen för Kvarkens skärgård.

-Miljöministeriet beviljar 210.000 € för att förbättra servicen för besökare.

-Världsarvsskyltning.

2008:

- Utvecklingsplan för världsarvet

Forststyrelsens nya internetsidor www.kvarken.fi eller www.metsa.fi .

2009:

- Forststyrelsen presenterar i februari en ny förvaltnings- och utvecklingsplan för världsarvet Kvarken skärgård.

Österbottens turism

2006-2007:

- Österbottens turism (projektet KIKS II) och Vasa vuxenutbildningscenter arrangerade kurs för blivande världsarvs guider. I maj 2007 certifieras sju guider.
- Projektet "Land of the Rising Stones" (i fortsättningen LRS) finansierat av Europeiska regionala utvecklingsfonden tillsammans med Österbottens förbund samt områdets kommuner inleds 2008. Projektet fortgår till 30.6.2009.
- Samprojektet "Havets Hus" mellan Österbottens turism och Korsholms kommun tillsatte 1.11.2009 en projektsekreterare på 8 månader utreda och planera ett informations- och besökscentrum invid Replot bro. Under sommaren 2009 kommer "Havets Hus" att existera i form av en stockstuga vid ingången till världsarvet, dvs vid Replot bro.

Kvarkenrådet

2008:

- Projektet "Res och Ät", vilket är en vidare utveckling av "Gastro Botnia", inleds och ska fortsätta fram till 30.5.2011.
- Projektet "Världsarv i samverkan 63 grader Nord"
 - kunskapsspridning om världsarvets värden
 - pedagogik

Korsholms kommun

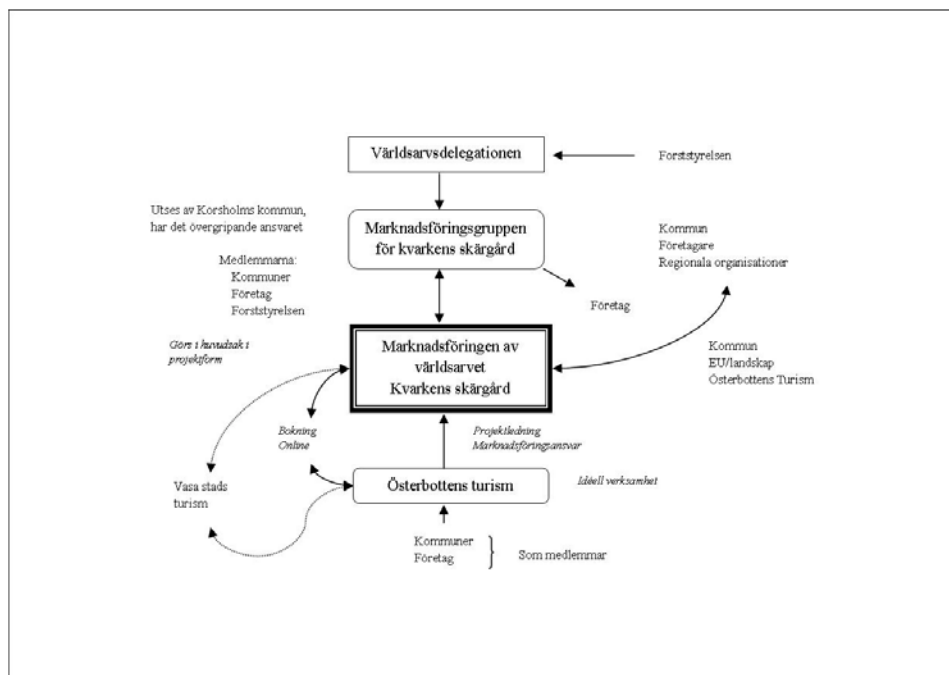
Korsholms kommun som till arealen har den största biten av världsarvet har också initierat och finansierat många projekt som ska bidra till att göra världsarvet synligt eller att marknadsföra det. 2008 tillsatte Korsholms kommun en marknadsföringsgrupp för Kvarkens skärgård. I gruppen finns representanter från de berörda kommunerna, företagare,

Korsnäs kommun

- Medverkat till att få till stånd infopunkt i Molpe

Vasa stad/Vasa turism

- Terranova
- Vasa turism: mässor; ny broschyr.

Figur 2. Marknadsföringen av världsarvet Kvarkens skärgård.

Ovanstående figur illustrerar vilka de centrala aktörerna är som idag aktivt arbetar med att iscensätta och marknadsföra världsarvet Kvarkens skärgård. I centrum står marknadsföringsgruppen för Kvarkens skärgård, en ”blandad” grupp med Korsholms kommun som koordinerande organisation och i vilken forststyrelsen, övriga kommuner och företag ingår. Andra viktiga aktörer är Österbottens turism, en samlande förening för marknadsföring av turismen i hela Österbotten (www.pohjanmaanmatkailu.fi) samt Vasa stads turism som både direkt genom utställningen Terranova och indirekt som centrum för turismen i kustösterbotten har stor betydelse för utvecklingen av turismnäringen i världsarvet.

En *Förvaltnings- och utvecklingsplan för världsarvet Kvarkens skärgård* har i år (2009) godkänts. Miljöministeriet har delegerat ansvaret för världsarvet till Forststyrelsen – Österbottens naturtjänster med tillhörande världsarvsdelegationen. Av organisationsschemat framgår att Forststyrelsen genom Österbottens naturtjänster kommer att ha en helt central roll för områdets utveckling och förvaltning (Ollqvist & Hallantie 2009, 17). I planen har marknadsföringen hänförts till en ”arbetsgrupp för marknadsföring – Korsholms kommun” men därtill finns vid Forststyrelsen också en arbetsgrupp för ”information, service och infrastruktur” som naturligtvis har stor betydelse för utvecklingen av turismen i området. Det

är viktigt notera att websidorna upprätthålls av Forststyrelsen som därigenom har en central roll vid utformningen av marknadsföringen också av turismen.

I förvaltnings- och utvecklingsplanen har stor vikt lagts vid naturskyddande aspekter. ”De viktigaste målen är att 1) fastställa olika aktörers arbetsuppgifter gällande förvaltning, skydd, skötsel, utveckling och marknadsföring av världsarvet, 2) tydliggöra världsarvets innebörd för alla som bor i, använder och besöker området, 3) ange åtgärder för att skydda området med värdefulla geologiska formationer, natur och kultur och 4) se till att världsarvsstatusen blir en positiv utvecklingsfaktor i regionen, som förbättrar områdets boendemiljö och skapar nya arbetsplatser” (Ollqvist & Hallantie 2009, 5). Begreppet ”turism” finns inte explicit i målformuleringarna men nog en tanke om att området skall utvecklas för besökare och generellt vara en positiv utvecklingsfaktor i regionen.

6. SWOT-analys

På basen av intervjuer med nyckelpersoner och uppfattningar presenterade på fokusgruppsmötet i Vasa kan man göra en s.k. SWOT analys av turistutvecklingen i anslutning till världsarvet Kvarkens skärgård. I nedanstående SWOT uppställning presenteras de omständigheter som oftast i intervjuerna benämns som styrkor och svagheter i projekten och arbetet med marknadsföringen av Kvarkens skärgård. Dessutom presenteras de möjligheter som respondenterna ser med tanke på framtida fortsatt arbete samt vilka de eventuella hot mot en utveckling av verksamheten som förekommer. Därefter följer en diskussion kring de olika frågor och teman som presenterats.

<p>STYRKOR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unikt – det enda UNESCO-listade naturarvet i Finland • Involverade personer ("eldsjälar") som redan jobbat länge med och för Kvarken/Österbotten • Stark regional förankring • Områdets två(mång)språkighet 	<p>SVAGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekten alltför beroende av kortsiktig projektfinansiering • Många parallella småprojekt – vem har översikt och leder? • Ojämn insats av/nytta för de involverade kommunerna
<p>MÖJLIGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samarbete med övriga världsarv (Finland, Norden, övriga världsdelar) • Information, marknadsföring, online-bokning m.m. för hela Kvarkenområdet via en gemensam nätsida 	<p>HOT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingen fortsatt eller kontinuerlig finansiering för olika pågående projekt • Eldsjälarna brinner ut eller tröttnar: "världsarvet är en enda röra" • Kommunerna vågar inte ta tillräckligt "starka" politiska beslut • Forststyrelsen bromsar p.g.a. rädsla för "exploatering" av områdets natur

Tabell. 1 SWOT-tabell marknadsföringen Kvarkens skärgård

Styrkor

Som det enda naturarvet i Finland åtnjuter Kvarkens skärgård en unik ställning. Världsarvet har potential att bli den största turistdestination i Österbotten. Världsarvet som koncept och destination har en stark regional förankring – politiskt, i media och bland lokalbefolkningen. Det existerar många engagerade personer, "eldsjälar", inom kommunerna, i olika förbund och föreningar, som under det senaste decenniet har satsat åtskillig med tid och kraft till förmån för Kvarkens skärgård.

Det gemensamma för kommunerna som utgör Kvarkens skärgård är att de huvudsakligen är svenskspråkiga. Områdets svenska kulturhistoria (och tvåspråkighet) har betonats genom hela ansökningsprocessen. Det som utifrån sett är en av styrkorna kommer dock upp som en tveksamhet i några intervjuer. Några av respondenterna en oro för att satsningen på informationsmaterial, marknadsföring m.m. för en nationell och internationell marknad kan

komma att i huvudsak ske tvåspråkigt finska-engelska om kostnaderna sätter stopp för samtidig marknadsföring på svenska.

Svagheter

Det som av så gott som samtliga intervjuade personer upplevs som en stor svaghet är bristen på kontinuerlig och långsiktig finansiering av insatserna för att marknadsföra världsarvet Kvarkens skärgård som turistisk destination. Det upplevs som oerhört frustrerande att inte kunna göra långtidsplaner eller –satsningar, då projekten oftast sträcker sig från ett halvt år till i bästa fall två år.

Det ingen enda instans, organisation eller person som håller i trådarna eller har en översikt över pågående projekt och insatser angående Kvarkens skärgård. Att det existerar många olika mindre projekt och satsningar kan leda till överlappningar som kunde undvikas med bättre samarbete och/eller vetskap om övriga pågående aktörer. När resurserna är begränsade borde man anstränga sig för att samarbeta ”över projektgränserna”.

Att de involverade kommunerna är av så olika storlek och därmed har olika resurser att satsa, ekonomiskt eller med andra resurser, upplevs som ett problem.

Möjligheter

Ett objekt som finns med på UNESCO:s lista över världsarv får använda UNESCO:s logo och förekommer i en mängd publikationer, på nätsidor med otaliga uppkopplingar till turistiska websidor över hela världen. Världsarvsstatusen ger nästan automatiskt en möjlighet till synlighet via andra världsarv i Finland, Norden och övriga världen. Om denna möjlighet kan realiseras beror dock oftast på resurser. Det faktum att det redan under en lång tid före världsarvsstatusen förekommit samarbete med ”tvillingarvet” Höga kusten gör detta till en naturlig närmsta samarbetspart – ett samarbete som hittills i ringa utsträckning förverkligats.

En gemensam och övergripande satsning i form av en nätsida som kunde informera, marknadsföra olika Kvarkenprodukter och –tjänster, erbjuda online-bokning skulle kunna ge ett stort lyft för all verksamhet. I dagens läge finns informationen och tjänsterna på många olika, enskilda nätsidor, som inte alltid är länkade till varandra (av olika orsaker). En viktig

fråga är hur väl Forststyrelsen som myndighet handlägger uppkopplingen på webben till de privata turistentreprenörerna i området.

Hot

Det mest uppenbara och artikulera hotet mot utvecklingen och marknadsföringen av Kvarkens skärgård är givetvis att de olika tidsbundna projekten inte hittar fortsatt finansiering. Några av de intervjuade uttrycker oro eller frustration över att kommunerna inte vill eller vågar ta tillräckligt starka politiska beslut eller dra upp linjer i fråga om arbete med världsarvet: ”det görs för lite för sent”.

Under åren av förberedelser för ansökan om världsarvsstatus, men även efteråt, har många s.k. eldsjälar varit involverade i arbete med att planera och utveckla världsarvet. När korta projekt följer på korta projekt och processer drar ut på tiden finns alltid en uppenbar risk att de eldsjälarna, som i själva verket sitter inne med en stor del av vetandet och kunnandet, helt enkelt brinner ut.

De turistiska intressenterna uttrycker en oro för att Forststyrelsen ska bromsa olika projekt med motiveringen att en ökning av turismen skulle skada eller nöta på världsarvet.

7. Sammanfattning

Världsarvet Kvarkens skärgård har hittills varit ett myndighetsinspirerat och i väsentlig grad även ett myndighetsstyrt projekt. Denna utgångspunkt har varit ganska given med tanke på att det är en FN organisation, UNESCO, som beviljar statusen som världsarv och att det är nationalstaterna som ansvarar för att statusen upprätthålls och därmed ansvarar för områdenas förvaltning.

Beträffande världsarvet Kvarkens skärgård är det emellertid tydligt att det var en mobilisering av regionala aktörer (eller nyckelpersoner inom dessa), Österbottens landskapsförbund samt några statliga distriktsorganisationer inom miljöförvaltningen, som efter ett nästan två decennier långt planerings- och lobbyingsarbete lyckades få UNESCO att bevilja världsarvsstatus för området. Genom att flytta legitimeringen från (biologiskt) naturskydd och

kulturskydd till geologiska kvaliteter blev det också lättare att övertyga lokalbefolkningen om att världsarvsstatus kunde bli en grund för nya ekonomiska aktiviteter. Det finns knappast någon tvivel om att förhoppningen om utvecklingen av en livskraftig turismnäring var ett viktigt argument både i Österbottens förbund, i de berörda kommunerna och ute i byarna (Svels 2008). Samtidigt finns det i målsättningar och utvecklingsplaner starka formuleringar förankrade i klassiskt naturskydd. Det är självklart att det finns en betydande spänning mellan dessa målformuleringar.

Med tanke på att det bara gått knappt fyra år sedan världsarvsstatus beviljades har det skett en hel del beträffande turistisk utveckling. En kurs för naturguider har genomförts, ett antal professionella naturturismföretag har uppstått - också om de ännu är relativt små. Men osäkerheten beträffande finansiering och grundläggande satsningar på infrastruktur har också gjort det svårt för nya entreprenörer att veta vad som kommer att hända.

Med tanke på utvecklingen under de närmast kommande åren är det viktigt – kanske avgörande - att turistentreprenörerna parallellt med den myndighetsledda utvecklingen finner egna organisationsformer för att parallellt formulera mål och strategier för utvecklingen av turism, upplevelser och därtill hörande service. Om turistföretagarna endast blir ett slags ”tillägg” till de offentliga organisationerna finns det risk för att handlingsutrymmet blir för litet med tanke på en dynamisk destinationsutveckling. Den ganska tydliga top-down processen som skapat världsarvet, och som ännu syns mycket tydligt i den nyligen godkända förvaltningsplanen, borde kompletteras med bottom-up strategier i vilka företagen på ”upplevelsemarknaden” bättre kunde göra sina röster hörda.

Referenser

Esaiasson, Peter et al (2007) *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

Hirn, Sven & Markkanen, Erkki (1987) *Tuhansien järvien maa. Suomen matkailun historia [De tusen sjöars land. Resandets historia i Finland]*. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus & Suomen matkailuliitto.

Korhonen, Veronica (2004) *Konflikten kring implementeringen av Natura 2000 i Finland - en konflikt mellan olika kunskapssystem samt mötesplaternas betydelse vid skapandet av tillit*. Senska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. Notat 4/2004.

Ollqvist, Susanna & Hallantie Kari (2009) *Förvaltnings- och utvecklingsplan för världsarvet Kvarkens skärgård*. Forststyrelsen Österbottens naturtjänster.

Svels, Stina (2008), *Världsarvet Kvarkens skärgård – ett socialt skapat rum*. Pro gradu avhandling i socialpolitik, samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten vid Åbo Akademi, Vasa.

www.pohjanmaanmatkailu.fi [28.11.2009]

Bilaga 1.

Tidslinje för utvecklingen av marknadsföringen av världsarvet Kvarkens skärgård

1987 – 1996	Förberedande skede: gränsregionala projekt Sverige – Finland främst med avsikt på naturskydd
1997 – 2002	Projektperiod: förberedandet av världsarvsansökan.
2003 – 2006	Regional profilering: världsarvsansökan förankras i de berörda kommunerna.
2005	Ansökan om världsarvsstatus skickas till UNESCO.
2006	Delegationen för Kvarkens världsarv håller sitt första möte i januari.
2006	UNESCO upptar den 16.7. på sitt möte i Vilnius Kvarkens skärgård på listan över världsarv.
2006	Forststyrelsen på uppdrag av
2008	Korsholms kommun utser en marknadsföringsgrupp
2008	Projektet Land of the Rising Stones
2009	Forststyrelsen godkänner i februari förvaltnings- och utvecklingsplanen till världsarvet Kvarkens skärgård.
2009	Havets hus stockstuga vid inkörporten till världsarvet vid Replot bro; Korsnäs kommun öppnar en infopunkt om världsarvet i Molpe

Working papers in Demography and Rural Studies
Forskningsrapporter i demografi och landsbygdsforskning
Åbo Akademi

- 1 2010 Finnäs, Fjalar & Eklund, Erland
”Bra drag under galosherna!” Demografiska och ekonomiska förändringar i Närpes 1995-2006, med en bedömning av de närmaste framtidsutsikterna.
- 2 2010 Finnäs, Fjalar & Eklund, Erland
Korsnäs 2007. Befolkningsutveckling och näringsliv i ett framtidsperspektiv
- 3 2010 Svells, Kristina
Världsarvet Kvarkens skärgård – ett socialt skapat rum.
- 4 2010 Långstedt, Ulrika
Living the rural in a shrinking economy:, Household adaptations to economic and demographic decline in an Ostrobothnian village
- 5 2010 Söderholm, Johanna Ulrika
Världsarvet Kvarkens skärgård, Nyckeln till destinationsutveckling för Österbotten?

Botnia-Atlantica

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Gränsöverskridande samarbete över fjäll och hav
Meret, vuoret ja rajat ylittävä yhteistyö
Grenseoverskridende samarbeid over fjell og hav
Cross-border cooperation over mountain and sea

www.botnia-atlantica.eu

Åbo Akademi

ISBN 978-952-12-2514-7

ISSN (online) 1798-6834

ISSN (print) 1798-6826

Vasa 2010